

Др Александар Мојашевић,*
Ванредни професор,
Правни факултет Универзитет у Нишу
Александар Јовановић,*
Докторанд,
Правни факултет Универзитета у Нишу

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД
10.5937/zrpfno-28624

UDK: 347.962.6:342.726(497.11)
Раd примљен: 30.09.2020.
Раd прихваћен: 10.02.2021.

РАЗУМНИ РОК У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ: АНАЛИЗА ПРЕДМЕТА ПРИВРЕДНОГ СУДА У НИШУ**

Апстракт: Доношењем Закона о заштити права на суђење у разумном року 2015. године, и његовим ступањем на снагу 2016. године, у нашем правном поретку створили су се услови за заштиту права на суђење у разумном року, као једно од основних права загарантованих Уставом РС и међународним актима. Иако није изричито предвиђена примена овог закона у оквиру стечајног поступка, у пракси он је послужио као средство стечајним повериоцима да остваре правично задовољење због (пре)дугог трајања стечајног поступка, те повреде права на суђење у разумном року. Полазећи од тога, предмет овог рада јесте заштита права на суђење у разумном року у стечајном поступку. У ту сврху извршена је анализа стечајних предмета у којима су поднети приговори за заштиту наведеног права из надлежности Привредног суда у Нишу у периоду од почетка примене Закона до 2019. године. Циљ истраживања је био испитати да ли су приговор којим се покреће поступак и сам поступак за заштиту права погодни инструменти за повећање ефикасности стечајног поступка или они служе само задовољењу интереса поверилаца. Аутори су испитали и да ли ово правно средство утиче на дужину и укупне трошкове стечајног поступка. Главни налаз је да постоји тренд повећања броја приговора

* mojasevic@prafak.ni.ac.rs

* aleksandar018@gmail.com

** Раd је настао као резултат финансирања од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС према уговору евиденциони број 451-03-68/2020-14/200120.

** Раd је изложен на међународној научној конференцији „Одговорност у правном и друштвеном контексту“, одржаној 18.9.2020. године у организацији Правног факултета Универзитета у Нишу.

у Привредном суду у Нишу који не утиче на дужину и трошкове стечаја, а иза кога стоји не само неактивност суда и сложеност појединих предмета, већ и бројни екстерни фактори, од којих се издваја рад појединих државних органа.

Кључне речи: разумни рок, стечај, ефикасност, заштита права.

1. Увод

Доношењем Закона о заштити права на суђење у разумном року (у даљем тексту: Закон) 2015. године и његовим ступањем на снагу 1. јануара 2016. године,¹ Република Србија створила је правни оквир којим се штити једно од уставом загарантованих права – право сваког лица на доношење одлуке од стране суда у разумном року. Дуго времена једини облик заштите овог права била је уставна жалба, која је доводила до неуједначене судске праксе. Систем који је установљен Законом омогућава заштиту наведеног права и досуђивање правичне накнаде у случају његове повреде, али и растерећење Уставног суда. Законом у члану 3. предвиђено је да се могу користити следећа правна средства: приговор, жалба и захтев за правично задовољење, док се не оконча поступак пред судом који је надлежан за конкретан предмет. Иако се у Закону то експлицитно не наводи, судови су започели његову примену и у стечајном поступку.

Пред Привредним судом, поред осталих, воде се и стечајни поступци друштвених предузећа, чији се повериоци користе средствима предвиђених споменутим Законом. У највећем броју случајева ради се о повериоцима којима је повређено право услед постојања континуитета претходних поступака (парничног и извршног) са стечајним поступком. Наиме, ради се о томе да су повериоци у периоду пре отварања стечајног поступка, на основу пресуде – извршне исправе, стекли право на намирење својих потраживања. Тренутак отварања стечајног поступка онемогућава извршне повериоце да се намире у извршном поступку, јер Закон о стечају² у члану 93. не дозвољава спровођење извршења. С тим у вези отварају се бројна питања, а кључно је: *Који су разлози дугог трајања стечајног поступка и пролонгирања намирења поверилаца?*³ Да ли је разлог, како се то уобичајено сматра, неефикасност у раду судија, или су у питању

1 Закон о заштити права на суђење у разумном року, *Сл. гласник РС*, 40/2015.

2 Закон о стечају, *Сл. гласник РС*, бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018.

3 Према најновијим подацима Агенције за лиценцирање стечајних управника (АЛСУ, 2021) просечно трајање стечајних поступака (покренутих по Закону о стечајном поступку и Закону о стечају) износи *три године*, с тим да стечајни поступци над

екстерни фактори? Да ли је учестало коришћење правних средстава за заштиту права на суђење у разумном року у стечајном поступку само „врх леденог брега“ иза кога се крију дубљи разлози спорог намирења поверилаца? Управо у овом раду покушаћемо да осветлимо праве разлоге спорог намирења поверилаца, у ком циљу је извршена анализа стечајних предмета Привредног суда у Нишу током јануара и фебруара 2020. године.

У првом делу рада дат је осврт на право на суђење у разумном року уопште, док се у другом делу рада говори о заштити наведеног права у стечајном поступку правним средствима предвиђеним у Закону. У трећем делу, на основу података добијених од Привредног суда у Нишу у вези са предметима за заштиту права на суђење у разумном року,⁴ анализиран је прилив предмета од прве године примене Закона, закључно са 2019. годином. Сем тога, у сврху долажења до потпунијих сазнања о разлозима дугог трајања стечајних поступака обављена су два интервјуа за стечајним судијама Привредног суда у Нишу.⁵ На основу анализе података и правне „судбине“ предмета, представљени су резултати истраживања и закључци о примени приговора на заштиту права на суђење у разумном року у наведеном периоду.

2. Право на суђење у разумном року

Утицај времена на право једно је од битнијих питања у правној теорији и пракси.⁶ То, између осталог, подразумева и време неопходно надлежном суду да донесе одлуку. За доношење одлуке, суд мора да предузме низ радњи ради правилног утврђивања чињеничног и правног стања, да идентификује норму и правилно је примени, што изискује време и друге ресурсе. Сем тога, институције државе, у које спадају и судови, нису перфектне, а и њихов рад је условљен разним факторима. Рецимо, у раду суда посредно и непосредно учествује велики број лица, услед чега време

друштвеним предузећима у просеку трају *пет година*, док стечајни поступци над приватним предузећима трају *две године и пет месеци*.

4 Подаци су добијени на основу званично упућеног захтева Председнику Привредног суда у Нишу за коришћење и обраду истих у сврху истраживања. Подаци се односе на стечајне предмете у којима су поднети приговори за заштиту права на суђење у разумном року.

5 Анонимни интервјуи су спроведени по претходном пристанку судија.

6 Рецимо, питање застарелости у грађанској и кривичној материји, рок за улагање правног лека, итд.

неопходно за доношење и израду одлуке може варирати али искључиво у „разумној мери“ која је прописана Уставом.⁷

Повеља Европске уније о основним правима⁸, у члану 41, под називом „Право на добру управу“ наводи да свако лице има право да, у погледу његових захтева, органи, тела, канцеларије и агенције Уније поступају непристрасно, поштено и у *разумном року*. У члану 47. Повеље наводи се да свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року. Члан 6. Европске конвенције о заштити људских права садржи одредбу о праву на правично суђење која, између осталог, укључује да свако има право на суђење у разумном року, како у кривичном тако и у грађанском поступку.⁹ Слично и Устав Републике Србије у члану 32. наводи¹⁰ да свако има право на независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега.

У периоду од усвајања Устава РС 2006. године до 2016. године, када је и ступио на снагу Закон о заштити права на суђење у разумном року, Република Србија није имала ефикасан систем заштите уставом загарантованог права на суђење у разумном року. Пре ступања на снагу наведеног Закона, једина могућност за заштиту права на суђење у разумном року била је уставна жалба која се подносила Уставном суду РС. Након ратификације Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и одговарајућих протокола, грађанима Србије омогућено је обраћање Европском суду за људска права (у даљем тексту: Европски суд). Велики број упућених представки указивао је на озбиљне недостатке правног система Србије у погледу заштите права на суђење (односно, окончање одговарајућег поступка) у разумном року (Лилић, 2007: 74).

Европски суд је анализирао праксу и ставове Уставног суда у поступцима који су вођени против друштвених предузећа у стечају и друштвених предузећа у процесу реструктурирања. До тога је дошло због различитог поступања Уставног суда у овим поступцима. Разлике су нарочито биле

7 Касније ћемо на примеру стечајног поступка видети да, рецимо, број поверилаца, или рад екстерних органа (попут парничног суда, Катастра непокретности и других) утиче на трајање и дужину стечајног поступка.

8 Повеља о основним правима Европске уније. Преузето 13.5.2020. http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/meoi/Documents/Povelja%20o%20osnovim%20pravima%20EU%20%20Prevod_354037522.pdf.

9 Члан 6. Европске конвенције људским правима, докуменат доступан на: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SRP.pdf

10 Видети: <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/139-100028/ustav-republike-srbije>

видљиве у вези са питањем накнаде материјалне штете. Наиме, у одлукама донетим против друштвених предузећа у реструктурирању, Уставни суд је одбацивао захтеве за накнаду материјалне штете (потврђене ранијим правноснажним пресудама), док је, с друге стране, у случају предузећа у стечају, такве захтеве усвајао. Европски суд је прихватио овакву праксу Уставног суда, односно уважио је делотворност уставне жалбе за предузећа у стечају, што је и потврдио у одлуци „Маринковић“.¹¹ Након усаглашавања праксе Уставног суда са праксом Европског суда, накнада коју је Уставни суд досуђивао подносиоцима уставне жалбе, укључивала је и накнаду материјалне и нематеријалне штете.¹² У погледу праксе Уставног суда у вези са поступцима против друштвених предузећа у реструктурирању, Европски суд такође потврђује праксу Уставног суда којом су одбацивани захтеви за накнаду материјалне штете, наводећи да у тим поступцима уставна жалба није (*joш увек*) делотворно правно средство.¹³

У образложењу Закона наводи се да, осим уставном жалбом, право на суђење у разумном року готово да и није било штићено у Републици Србији до 2016. године.¹⁴ Поједине норме Закона о уређењу судова¹⁵ и Закона о судијама¹⁶ предвиђале су одређени вид заштите права на суђење у разумном року.

11 Одлука Европског суда за људска права, *Маринковић против Србије*, представка број 5353/11.

12 Према мишљењу Европског суда, уставна жалба је делотворно правно средство у вези са свим представкама поднетим од дана када је Уставни суд први пут одлучио и наложио држави да из сопствених средстава исплати све досуђене износе на основу правноснажних пресуда донетих против друштвених предузећа, видети: *Маринковић против Србије*, доступно на:

<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/extref/428a51c1-82ad-3f69-0330-910ae3d6c900&actid=16562®actid=&doctype=supa&latest=false>.

13 Министарство правде Републике Србије, Образложење Закона о суђењу у разумном року, прузето 9.9. 2020. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiNt9jEl9_rAhUIMewKHZKIBYkQFjAAegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fwww.mpravde.gov.rs%2Ffiles%2F2F-Obrazlozenje%2520zakona%2520o%2520sudjenju%2520u%2520razumnom%2520roku-23.6.2014.doc&usq=AOvVaw3JHr3IJDnqU6rOXBb2H3iz

14 Видети Образложење Закона на коме је базирана елаборација која следи. Преузето 16.3.2020.

http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/predlozi_zakona/926-15.%20lat.pdf?fbclid=IwAR2WSEkCiP6HbMTlof-Y1WQ_4B37GWUyDD24P5zELypV5_3Kqv4ShzxbTWS

15 Закон о уређењу судова, *Сл. гласник РС*, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 – др. закон, 78/2011 – др. закон, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 – др. закон, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 – одлука УС, 87/2018 и 88/2018 – одлука УС.

16 Закон о судијама, *Сл. гласник РС*, бр. 116/2008, 58/2009 – одлука УС, 104/2009, 101/2010, 8/2012 – одлука УС, 121/2012, 124/2012 – одлука УС, 101/2013, 111/2014 –

Нека од решења тицала су се судске управе, односно надзорних овлашћења председника суда и председника непосредно вишег суда, правосудне управе – надзорног овлашћења Министарства правде, као и могућности дисциплинске одговорности судија и подношења притужбе. Самим тим, да ли је дошло до повреде права било је у дискреционој надлежности судске и правосудне управе. Изузев наведених врло ограничених могућности за заштиту права на суђење у разумном року, уставна жалба представљала је једино средство којим се непосредно штитило то право, и тако је остало до доношења Закона 2016. године. Услед непостојања адекватне законске заштите права на суђење у разумном року, изгубљени су бројни спорови пред Европским судом. С друге стране, Европски суд је приступ у оцени правних средстава за заштиту наведеног права мењао, те је првобитно истицао да правни систем Србије нема делотворна средства која би штитила ово право, да би касније уважио уставну жалбу као делотворно правно средство и то превасходно услед промене праксе Уставног суда у овој материји.¹⁷

У основним одредбама Закона (чл. 1 ст. 1. и 2.) наводи се да се законом уређује заштита права на суђење у разумном року и да је његова сврха пружање судске заштите на суђење у разумном року и тиме предупреди настанак повреде права на суђење у разумном року. Сходно чл. 3. Закона, правна средства за заштиту овог права су: приговор ради убрзања поступка, жалба и захтев за правично задовољење.¹⁸ Закон не предвиђа експлицитно шта је разумни рок, односно колико времена је потребно

одлука УС, 117/2014, 40/2015, 63/2015 – одлука УС, 106/2015, 63/2016 – одлука УС и 47/2017.

17 Вид. Одлуку Европског суда за људска права, предмет *Милуновић и Чекрлић против Србије*, представка број 3716/09 и 38051/09. Иначе, према Закону о уставном суду (*Сл. гласник РС*, бр. 109/2007, 99/2011, 18/13-Одлука УС, 40/15 и 103/15), до доношења Закона о заштити права на суђење у разумном року, уставна жалба се могла изјавити у случајевима повреде права на суђење у разумном року чак и када нису исцрпљена сва правна средства.

18 Поступак заштите права на суђење у разумном року почиње подношењем приговора. Законом је у чл. 6. прописана обавезна садржина приговора. Чл. 14. Закона предвиђени су разлози за жалбу, те у случају да приговор буде одбијен или се о њему не одлучи у року од два месеца од дана пријема приговора, странка има право на жалбу. Сходно члану 5. Закона, приговор и жалба могу се поднети док се поступак не оконча. Ако приговор буде усвојен, странка стиче право на правично задовољење (чл. 22. Закона) и има право на исплату новчаног обештећења за неимовинску штету која је странци изазвана повредом права на суђење у разумном року, право на објављивање писмене изјаве Државног правобранилаштва којом се утврђује повреда права на суђење у разумном року, као и право на објављивање пресуде којом се утврђује повреда права на суђење у разумном року (чл. 23. Закона).

прекорачити да би се сматрало да постоји повреда права. Начелно, време трајања поступка рачуна се од дана подношења иницијалног акта којим се поступак покреће, односно доношења акта или предузимања радње којима се поступак сматра покренутим, до достављања правноснажне одлуке, односно одлуке донете по делотворном правном средству (Манојловић–Андрић, Милутиновић, Андрејевић, Родић, Кршикапа, Бајић, 2018: 15). С тим у вези, Европски суд је усвојио четири критеријума којима ће се судови руководити приликом одлучивања да ли је дошло до повреде овог права:

- комплексност предмета,
- понашање странака,
- понашање државних органа у поступку,
- значај предмета за лице које сматра да му је повређено право на суђење у разумном року.¹⁹

По узору на праксу Европског суда и наш Закон предвиђа критеријуме на основу којих ће суд одлучити да ли постоји повреда наведеног права. У члану 4. Закона предвиђено је да суд треба да узме у обзир све околности предмета суђења, и то:

- 1) сложеност чињеничних и правних питања;
- 2) целокупно трајање поступка и поступање суда, јавног тужилаштва или другог државног органа;
- 3) природу и врсту предмета суђења или истраге;
- 4) значај предмета или истраге по странку;
- 5) понашање странака током поступка, посебно поштовање процесних права и обавеза;
- 6) као и поштовање редоследа решавања предмета и законских рокова за заказивање рочишта и главног претреса и израду одлука.

У пракси и правној теорији често се поставља питање који то временски рок представља разумни рок. У литератури се наводи (Манојловић–Андрић et al. 2018: 9)²⁰ да је то рок од две године у парници, једна година у кривници, или три године у првостепеном поступку, две године у другостепеном

19 Horizontal facility for Western Balkans and Turkey. *The right to trial within reasonable time under Article 6 ECHR, a practical handbook, prepared by Ivana Roagna, 2018.* Преузето 1.4.2020.

<https://rm.coe.int/the-right-to-trial-within-reasonable-time-eng/16808e712c>,

20 Поједине стечајне судије сматрају да трајање стечајног поступка *до пет година* не може представљати повреду права на суђење у разумном року. Рок од пет година

поступку, једна година у поступку по ванредног правном леку. Према мишљењу ових аутора, ниједна од ових тврдњи не може бити у потпуности прихватљива. Разумни рок је онај временски период који је *оптимално*²¹ потребан да се отклони правна неизвесност о постојању права или обавезе, односно отклони сумња о основаности оптужбе против неког лица. Правна сигурност је императив који захтева да суђења не трају дуже него што је оптимално потребно, управо ради отклањања ове правне неизвесности (Манојловић–Андрић et al. 2018: 9). У контексту разумног рока, мишљења смо да би оптимум значао да се не може унапред знати које је време „најбоље“ за разумно окончање поступка. Очито је да то време зависи од околности конкретног случаја, али да правна сигурност захтева да се поступак оконча, између осталог, и поштовањем принципа економске ефикасности (максимум резултата уз минимум ресурса).

Врховни касациони суд је изнео и одређена запажања у вези са заштитом права на суђење у разумном року. Тако се указује (Андрејевић, 2014) да је разумни рок у једноставним предметима до две године, у приоритетним испод две године, а у сложенијим дужи од две године (рецимо, три године за сложеније кривичне предмете). Такође, ако је поступало више инстанци, по природи ствари, рокови су дужи, при чему се вишеструко враћање и укидање одлука сматра повредом овог права. Затим, нарочито се узимају у обзир периоди неактивности судова и других државних органа, као и то да повреда овог права не постоји ако је подносилац допринео пролонгирању поступка.

3. Право на суђење у разумном року у стечајном поступку

Сходно члану 2. Закона о стечају, циљ стечаја јесте најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине. Такође, у члану 5 овог закона прописано је следеће: „*Стечајни поступак се спроводи тако да омогући остваривање највеће могуће вредности имовине стечајног дужника и највећег могућег степена намирења поверилаца у што краћем времену и са што мање трошкова*“. Да би се остварили циљеви прописани законом, у члану 8. став 1, стечајни поступак је одређен као хитан. Но, стечајни поступак, услед дејства више фактора (броја поверилаца, имовине са којом стечајни дужник

је збир рока од две године у парници, две године у другостепеном поступку и једна година у поступку по ванредном правном леку.

21 Оптимум потиче од латинске речи *optimum*, у значењу најбоље или највише што се може постићи (Клајн, Шипка, 2008: 866). У економији, оптимум је стање које није могуће побољшати (Беговић, Лабус, Јовановић, 2013: 50).

располаже, вредности имовине, итд), може да буде компликован и сложен. Потенцијална сложеност стечајног поступка утиче на време у којем ће бити окончан. Осим тога, у овом поступку, поред суда, учествује већи број лица од којих зависи окончање поступка. Следи да, иако суд предузима своје радње благовремено, исход стечајног поступка може зависити, а често и зависи, од радњи других лица, као што је, рецимо, стечајни управник. Сходно томе, у одређеном броју случајева, дужину стечајног поступка диктирају околности и поступци на које судови једноставно не могу да утичу. Имајући у виду наведене карактеристике стечајног поступка, ако се он не оконча упркос ажурном поступању суда, сматра се да не постоји повреда права на суђење у разумном року (Врховни касациони суд, 2015). Иначе, шта представља разумни рок у стечају комплексно је питање на које постојећа литература нема прецизан одговор. У нашем правном систему, нарочито код стечаја друштвених предузећа, поред суда, стечајног управника, односно Агенције за лиценцирање стечајних управника, на комплексност стечаја у великој мери утичу и Републички геодетски завод, Агенција за реституцију, и други државни органи. Такође, од великог су значаја и парнице које непосредно утичу на сам ток трајања стечајног поступка. У питању су најчешће они спорови у оквиру којих се расправља о стварноправним питањима поводом имовине која чини саставни део стечајне масе стечајног дужника, и од чијег решавања зависи могућност њене продаје у стечајном поступку, а потом и намирања поверилаца стечајног дужника (Радовић, 2020: 8). Дакле, иако не постоји јасан критеријум за оцену, поступак који траје пет, шест или седам година, не би представљао повреду права на суђење у разумном року ако постоје разлози који утичу на дужину трајања поступка као што је, рецимо, број поднетих пријава, или постојање спорних питања које треба решити у другим поступцима пред судовима или другим надлежним органима.

Одлучујући по благовременој жалби подносиоца захтева за заштиту права на суђење у разумном року, Врховни касациони суд, наводи следеће:

„Како се повреда права на суђење у разумном року у конкретној ситуацији односи само на поступак стечаја, правилно Привредни апелациони суд као првостепени цени да ли је дошло до повреде права анализом само стечајног поступка, а не и поступка који је претходио доношењу извршне исправе за спорно потраживање. Ценећи да је Суд предузимао све законом предвиђене радње од тренутка подношења предлога за отварање стечаја и то у законом прописаним роковима, Привредни апелациони суд налази да није повређено право на суђење у разумном року јер сама чињеница да се подносилац захтева још увек није наплатио то не доказује. У конкретном предмету према утврђеном стању од стране Привредног апелационог суда и

поред ажурног предузимања свих законом предвиђених радњи није дошло до окончања стечајног поступка јер нема лица која су заинтересована за куповину имовине стечајног дужника, иако је са више покушаја продаје и то различитим начинима продаје, Суд предузео све да до наведеног дође. Из наведених разлога, правилно закључује Привредни апелациони суда да не постоји повреда права суђења у разумном року у поступку стечаја, *који је по својој природи веома компликован и дуг [подвукли аутори]*, нпр. нема могућности да Суд у потпуности утиче на његову брзину, па стога при наведеним околностима у којима је Суд предузимао све да се поступак ажурно оконча, без обзира на његову дужину која је пет година, правилно налази да није повређено право предлагача на суђење у разумном року. Фаза уновчења имовине стечајног дужника је фаза која делимично зависи и од фактора ван самог поступка – тржишта, економске ситуације у земљи и других фактора, те стога дуже трајање уновчења имовине, не може да се припише у повреду права на суђење у разумном року, нити да се припише неажурности суда у случају у коме он предузима све разумне мере да у конкретним економским околностима дође до уновчења имовине, како је то у конкретном предмету случај. Стога, иако је Законом о стечају прописано да је стечајни поступак хитан, правилно налази Привредни апелациони суд да су све радње у њему хитно и предузимане, те да нема повреде права на суђење у разумном року, већ да се ради о тржишним околностима које су у одређеној фази стечајног поступка, који је по својој природи и дуготрајан, заправо условиле и његову дужину, а тиме и остварење права стечајног дужника^{.22}

У конкретном случају, ради се о поступку који је у тренутку доношења одлуке Врховног касационог суда трајао четири године. Из цитиране одлуке јасно се види да судови приликом процене да ли је дошло до повреде права на суђење у разумном року у стечајном поступку, узимају у обзир и околности које су у вези са окончањем истог. Очигледан пример су „тржишне околности“ које нису дозволиле да дође до уновчења имовине. ВКС сматра да су, сходно члану 8. Закона о стечају, радње предузете хитно, те самим тим суд не сноси одговорност за чињеницу да стечајни поступак није окончан јер су посреди биле околности на које он и није могао да утиче.

У одређивању разумног рока, у комплексним поступцима какав је стечајни, узимају се у обзир све околности које су могле да утичу на његово трајање и нема оштрих правила која би поставила те границе управо из разлога сложености стечајног поступка. С друге стране, сложеност стечајног поступка не сме да представља изговор за неразумно дугачко одлучивање.

22 Одлука Врховног касационог суда Рж гп-22/2014

Уставни суд је у једној одлуци²³ оценио да је оспорени стечајни поступак сложен јер се радило о стечају великог друштвеног предузећа које је запошљавало преко хиљаду радника, а у поступку је требало одлучити не само о њиховим пријављеним потраживањима већ и о основаности потраживања осталих поверилаца. На сложеност стечајног поступка утицала је и чињеница да је ради процене вредности имовине спроведено неколико вештачења. Но, и поред овакве оцене сложености поступка, Уставни суд је утврдио постојање повреде права на суђење у разумном року јер је нашао да *сложеност предмета не може оправдати десетогодишње трајање поступка* (Манојловић–Андрић et al. 2018: 9).

У пракси постоји проблем да иако стечајни поступак не траје дужи временски период, те самим тим не постоји одговорност суда за његово трајање, може доћи до повреде права на суђење у разумном року због повезаности стечајног поступка и поступака који су му претходили. Наиме, реч је о извршном поступку који је покренут пре отварања стечајног поступка у коме је садашњи стечајни поверилац (извршни поверилац) стекао право на намирење на основу извршне исправе али је поступак извршења обустављен по сили закона.²⁴ У случају оспоравања неразумног трајања стечајног поступка (коме је претходио извршни поступак обустављен због отварања стечајног поступка), у укупно време његовог трајања мора се урачунати и време од када је покренут поступак извршења. Разлог је што се извршење потраживања не окончава обуставом извршног поступка већ се наставља подношењем пријаве потраживања у стечајном поступку и наплатом потраживања у том поступку. У прилог томе Уставни суд је у једној одлуци²⁵ утврдио да је подносилац уставне жалбе, у својству извршног повериоца, водио три извршна поступка ради намирења потраживања по основу минималне зараде. Извршни суд је донео решења о извршењу, али није предузимао друге радње у поступку јер је над извршним дужником отворен стечај. Подносилац није наплатио своје потраживање ни у стечајном поступку зато што након подмирења трошкова стечајног поступка није било средстава за подмирење утврђених потраживања стечајних поверилаца. Уставни суд је констатовао да се трајање извршних поступака и стечајног поступка у овом случају мора ценити као *јединствена целина*, па је као почетак рока узео датум подношења првог предлога за извршење, а као крај рока датум доношења решења о закључењу стечајног поступка. Уставни суд је имао у виду то да је Европски суд за људска права дана 29.1.2013.

23 Одлука Уставног суда Уж-3501/2012.

24 Чл. 93. Закона о стечају.

25 Одлука Уставног суда Уж-2700/15.

године донео одлуку о допуштености представке у предмету *Маринковић против Србије*, а 22.10.2013. године и пресуду у истом предмету, којима је подсетио на своју устаљену праксу према којој се тужена држава доследно сматра одговорном за неизвршење пресуда донетих против предузећа са већинским друштвеним капиталом. Такође, то подразумева да тужена држава може бити одговорна и за предузећа где је касније дошло до промене акцијског капитала. Подносиоцима представки, кад год се утврде повреде, досуђује се накнада и материјалне и нематеријалне штете, при чему се од тужене државе захтева да из сопствених средстава исплати износе досуђене правноснажним домаћим пресудама (Манојловић–Андрић et al. 2018: 24). Из наведеног се види да је *континуитет поступака* битна чињеница, и да због претходних поступака који представљају целину са стечајним поступком долази до повреде права на суђење у разумном року, иако формално посматрано, у самом стечајном поступку није дошло до повреде права.

При одлучивању да ли постоји повреда права на суђење у разумном року у стечајном поступку, мора се водити рачуна о томе да ли постоје околности које би оправдале дуже трајање стечајног поступка и да ли постоји континуитет са ранијим извршним поступцима који чине вероватнијом могућност повреде овог права. Поступак извршења правноснажне судске одлуке, у одређеним случајевима, потребно је посматрати јединствено са поступком у оквиру којег је та одлука донета. Изнети приступ посебно је очигледан у поступцима неефикасног извршења поводом правноснажних пресуда против друштвених предузећа, према којима је у одређеном временском периоду спровођен поступак реструктурирања. С обзиром на то да се у већем броју случајева поступак реструктурирања друштвених предузећа окончавао отварањем стечајног поступка, треба бити опрезан у оцени повезаности поступака неефикасног извршења правноснажних пресуда поверилаца друштвених предузећа са трајањем стечајног поступка, с тим да у одређеним ситуацијама сам период немогућности спровођења извршења може се довести у везу са периодом „разумног трајања“ стечајног поступка. Но, то не сме представљати логичну претпоставку у сваком конкретном случају, те како истичу поједини аутори (Радовић 2020: 8) нужно је у сваком појединачном примеру посматрати постојање везе између претходног тока поступка извршења са доцнијим трајањем стечајног поступка. У пракси Привредног суда у Нишу постоје случајеви у којима заштиту наведеног права траже повериоци предузећа са друштвеним капиталом од којих је већина била предмет (неуспешног) реструктурирања, те доспела у стечај. У таквим случајевима дешава се да, иако стечајни поступак не траје дуго и суд благовремено и ажурно

поступа, постоји повреда права на суђење у разумном року. У једној од одлука у предмету који се води пред Привредним судом у Нишу, наводи се да је постојала непрекидна и адекватна активност стечајног суда и осталих органа стечајног поступка, али да на основу праксе Привредног апелационог суда, Уставног суда и Врховног касационог суда и на основу свих околности случаја постоји повреда права на суђење у разумном року. Ради се о предмету у коме је стечајни поступак отворен 2013. године. У овом случају постоји повреда права на суђење у разумном року јер подносилац приговора за утврђење повреде овог права у периоду од преко десет година води поступке за утврђивање и наплату свог потраживања које је настало и пре овог периода. Реч је о парничном, извршном и на крају стечајном поступку, при чему на страни предлагача не постоје околности које би указивале на то да је допринео одуговлачењу поступка.

4. Анализа стечајних предмета Привредног суда у Нишу

Табела 1. показује укупан број приговора за заштиту права на суђење у разумном року (приговори ради убрзања поступка у предметима стечаја) по годинама (од 2016. до 2019. године) који су поднети у оквиру стечајних поступака покренутих пред Привредним судом у Нишу. У табели се види и укупан број приговора ради убрзања поступка по годинама који су одбијени, одбачени, усвојени или повучени решењима Привредног суда у Нишу.²⁶

Табела 1. Укупан број приговора за заштиту права на суђење у разумном року пред Привредним судом у Нишу, период 2016-2019

	Укупно поднетих	Одбијено	Одбачено	Усвојено
2016	324	(150)	(3)	10
2017	680	(452)	(67)	(161)
2018	1.913	(504)	(1.048)	(361)
2019	2.453 ²⁷	(736)	(1.112)	(603)
Укупно	5.370	1.842	2.230	1.135

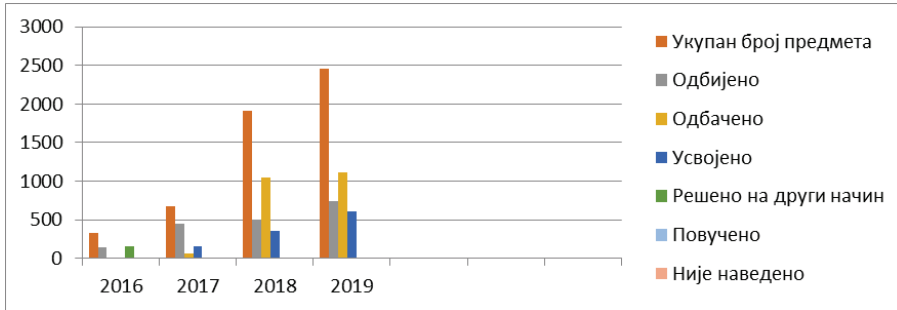
	Решено на други начин	Повучено	Није наведено
2016	(161)	/	/

²⁶ Приговори који су „решени на други начин” односе се на „спојене предмете“.

²⁷ У укупан број приговора за 2019. годину нису урачуната два предмета, један који је повучен и један који није наведен.

2017	/	/	(/)
2018	/	/	/
2019	(2)	1	1
Укупно	163	1	1

Графикон 1. Тренд кретања броја приговора за заштиту права на суђење у разумном року пред Привредним судом у Нишу у периоду 2016-2019

Графикон 1. показује *тренд повећања броја поднетих приговора ради убрзања поступка* у посматраном периоду, који је очекивано праћен *трендом повећања броја одбијених, одбачених и усвојених приговора*. Наиме, од 2016. до 2019. године, број поднетих приговора се повећао *седам пута* (од 324 приговора 2016. године на 2.453 приговора 2019. године). При томе, евидентно је повећање укупног броја приговора 2018. у односу на 2017. годину (1.913 у односу на 680). Истовремено се скоро *пет пута* повећао број одбијених приговора (од 150 приговора 2016. године на 736 приговора 2019. године), скоро *370 пута* број одбачених приговора (од 3 приговора 2016. године на 1.112 приговора 2019. године) и скоро *60 пута* број усвојених приговора (од **10** приговора 2016. године на **603** приговора 2019). Очигледно је повећање броја одбачених приговора 2018. у односу на 2017. годину (1.048 у односу на 67), као и броја усвојених приговора 2017. у односу на 2016. годину (161 према 10). Затим, у односу на укупан број приговора, гледано по годинама и у целом периоду, *доминирају одбачени и одбијени приговори (3/4 од укупног броја) у односу на усвојене приговоре (1/4 од укупног броја)*. Наиме, од укупног броја поднетих приговора у целом периоду, усвојено је око 21%, одбијено око 34%, одбачено око 41% (и 3% „решених на други начин“).

Подаци јасно показују скорашњи тренд повећања броја поднетих приговора ради убрзања стечајних поступака пред Привредним судом у Нишу, те се поставља питање *разлога* тог увећања. Да бисмо одговорили на ово питање, спроведени су индивидуални (анонимни) интервјуи са двоје

стечајних судија Привредног суда у Нишу током фебруара 2020. године и том приликом утврђени су следећи налази.

Прво, као разлог повећања броја поднетих приговора ради убрзања поступка од 2016. до 2019. године судије виде, пре свега, у *доношењу Закона о заштити права за суђење у разумном року*. Подсетимо се да је Закон ступио на снагу 1. јануара 2016. године и да је у члану 2. овог Закона изричито предвиђено да у имаоце права на суђење у разумном року спада *свака странка у судском поступку*, што се односи и на странке у стечајном поступку. Очито је то да су странке, саме или уз помоћ адвоката, препознале ово законско право и почеле да га „обилато“ користе.

Друго, судије наглашавају и постојање *стечајних поступака покренутих пре ступања на снагу овог Закона*. Илустрације ради, у једном предмету пред Привредним судом у Нишу, отворен је поступак стечаја над стечајним дужником августа 2010. године, а Решење о усвајању приговора ради убрзања поступка којим се утврђује да је подносиоцу приговора повређено право на суђење у разумном року, донето је јуна 2018. године. Дакле, од момента отварања стечаја до момента којим се усваја приговор прошло је непуних осам година.

Prima facie, може се стећи утисак да су стечајне судије одговорне за дуго трајање овог поступка. Но, даља анализа открива и друге, *значајније разлоге*, осим недовољне активности стечајног суда, који су утицали на трајање стечајног поступка. У табели 2. приказујемо основне податке везане за изабрани предмет²⁸ из којих се јасно види да су бројне друге *објективне околности које се не тичу рада суда*, као што су: 1. поднете пријаве бивших власника над деловима имовине стечајног дужника према Закону о враћању одузете имовине и обештећењу из 2011. године; 2. споро поступање Агенције за реституцију; 3. ожалбени управни поступци пред надлежним министарством над појединим деловима имовине; 4. недостављање уредних пријава потраживања стечајних поверилаца, због чега је одржано више допунских испитних рочишта; 5. сложеност поступка пред Републичким геодетским заводом (РГЗ) за достављање историјата о свим променама на непокретностима, утицале на дужину стечајног поступка и његов неизван рок окончања. Штавише, потраживање стечајног повериоца утврђено је и пре покретања стечајног поступка, у парничном поступку окончаном у периоду од 2007. до 2008. године, и на основу којег је у наставку покренут и извршни поступак. Дакле, *јасан је и неспоран континуитет у трајању ових поступака (парничног и извршног) и*

28 Стечајни предмет је изабран ради *илустрације* дужине стечајног поступка и фактора који на то утичу. Налази се свакако не могу генерализовати на све предмете.

самог стечајног поступка иницираног 2010. године. Следи да је целокупни поступак за реализацију потраживања у наведеном предмету трајао, рачунајући до момента усвајања приговора, око 10 година!

Табела 2. Основни подаци о изабраном предмету стечаја пред Привредним судом у Нишу

Врста потраживања	Ранији судски Поступци	Дужина стечаја	Број рочишта у стечају
из радног односа	парнични и извршни	осам година	једно поверилачко, шест испитних. укупно: седам

Врста потраживања	Број парничних поступака	Разлози застоја стечаја	Трајање реализације потраживања
из радног односа	десет у току трајања стечајног поступка	- реституција - неуредне пријаве потраживања - сложеност поступка пред РГЗ-ом - рад државних органа (неуредна док.) - неактивност суда	~ десет година

Као трећи разлог великог броја приговора наводи се *финансијски подстицај адвоката*. Наиме, у чл. 3. Закона стоји да *странка не плаћа судску таксу у поступцима у којима се штити право на суђење у разумном року*, као и да су они *хитни и имају првенство у одлучивању*. Такође, Закон омогућава исплату новчаног обештећења за неимовинску штету (чл. 23. ст. 1) у висини од 300 до 3.000 евра (чл. 30) или накнаду имовинске штете ради реализације права на правично задовољење (чл. 31). Објективну одговорност и у једном и у другом случају сноси Република Србија (чл. 23. ст. 2 и чл. 31. ст. 3). Новчано обештећење и накнаду имовинске штете исплаћује суд из *буџета РС*, и то из средстава која су намењена покрићу текућих расхода судова (чл. 32 и 33). Сходно овим законским нормама, адвокат странке чији је право потенцијално угрожено има снажан подстицај за подношење приговора и, последично, за подношење тужбе за новчано обештећење или тужбе за накнаду штете. У пракси, адвокати своје услуге најчешће

наплаћују *процентуално* од износа пресуде којом је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена страна (Република Србија) да тужиоцу исплати износ ненаплаћеног признатог потраживања у стечајном поступку, која (РС), иначе, ступа на место стечајног повериоца за износ потраживања (*суброгација*).²⁹ Ова суброгација се констатује *решењем* Привредног суда.

5. Закључак

У овом раду осветлили смо неке од разлога дугог трајања стечајних поступака и последично споре наплате потраживања. Кључне налазе можемо сажети у две тачке. Прво, разлог дугог трајања стечајног поступка крије се у *самој природи овог поступка*, који је сложен и комплексан и обично происходи из поступака који су му (временски) претходили – извршног и парничног. Елаборација стечајних поступака над друштвеним предузећима најбоље то илуструје. Друго, осим неактивности суда, као најчешћи разлози дугог трајања стечајног поступка наводе се *околности на које суд није могао да утиче*. Провера ове тезе захтевала је додатну анализу стечајних предмета Привредног суда у Нишу, чије налазе сумирамо у наставку.

Пре свега, установљено је да у Привредном суду у Нишу постоји *тренд повећања приговора за убрзање поступка* у периоду од доношења Закона о заштити права на суђење у разумном року, 2016. године, до 2019. године. Први разлог таквог тренда правне је природе и тиче се *препознавања и коришћења законског права на суђење у разумном року од странака и њихових адвоката и у стечајном поступку*. Друго, стечајне судије су указале и на *друге околности дугог трајања стечајних поступака*, што је илустровано примером у коме је поступак трајао десет година. У те друге околности најчешће спадају: нерешена питања реституције; неуредне пријаве потраживања у стечајном поступку; сложеност поступка пред РГЗ-ом; неуредна документација државних органа, итд. Ове факторе не треба занемарити и њихова подробна анализа може бити предмет будућих истраживања. Треће, важно је узети у обзир и финансијске подстицаје адвоката ка усмеравању странака на подношење ових приговора (за које не плаћају судску таксу), будући да своје услуге наплаћују процентуално од износа пресуде којом се усваја тужбени захтев и обавезује тужена страна (Република Србија) да тужиоцу исплати износ ненаплаћеног признатог потраживања у стечајном поступку. Коначно, битан налаз је и тај да ово

²⁹ Видети чл. 300 Закона о облигационим односима, *Сл. Гласник СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, *Сл. Гласник СРЈ*, бр. 31/93, *Сл. Гласник СЦГ*, бр. 1/2003 – Уставна повеља, *Сл. Гласник РС*, бр. 18/2020

правно средство нема утицаја на трајање и трошкове стечајног поступка,³⁰ осим што апсорбује време које су стечајне судије могле да искористе за рад на другим предметима (опортунитетне трошкове). Овај трошак свакако није занемарљив.

Све у свему, наше истраживање је отворило бројна питања на које је потребно тражити даље одговоре. Једно питање односи се на ефикасност стечајних поступака отворених над друштвеним предузећима која још постоје у нашем правно-економском систему. Анализом тих случајева могу се открити бројни чиниоци који утичу не само на ефикасност стечајног поступка него и поступака који су му претходили, укључујући и поступак реструктурирања. Друго питање односи се на испитивање алтернативних механизма за побољшање ефикасности стечајног поступка. Наиме, очигледно је то да споменуто правно средство ради убрзања стечајног поступка погодује самим стечајним повериоцима (под условом да буде усвојено), али тиме се не убрзава стечајни поступак, јер на њихово место, као поверилац, ступа држава до окончања овог поступка. С тим у вези је и питање трошкова стечајног поступка и инструмената за њихову минимизацију. Такође, поставља се и питање на који начин утицати и на друге „повезане“ државне органе да боље и ефикасније раде и тиме допринесу ефикасности стечајног поступка. Наравно, питање рада стечајних судија завређује посебну пажњу, нарочито узимајући у обзир чињеницу да је мали број домаћих аутора подробно обрађивао ову тему (рецимо, Радуловић, Радовић, 2020). Коначно, потребно је испитати и ефикасност стечајних поступака на већем узорку који би обухватио и друге привредне судове у Србији, осим нишког, и евентуално установити да ли постоје привредни судови који су ефикаснији у свом раду и који разлози стоје иза тога.

Литература и извори

Агенција за лиценцирање стечајних управника - АЛСУ. *Табеле просечног времена трајања стечајних поступака*. 2021. Преузето: 24.1.2021. https://www.alsu.gov.rs/bap/upload/documents/statistika/prosecno_vreme_trajanja_stecajnih_postupaka.pdf

Андрејевић, С. (2014). *Право на правично суђење – разумни рок. Критеријуми за оцену повреде права на суђење у разумном року Европског суда за људска*

³⁰ Коришћење овог правног средства генерише трошак састављања поднеска од стране адвоката, као и трошкове у парничном поступку, ако приговор буде усвојен. Начелно, цена трошкова адвоката може се утврдити према адвокатској тарифи, где би вредност спора представљало потраживање стечајног повериоца.

права према извештају СЕПЕЈ-а. [Електронска верзија]. Преузето 4.4.2020. https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/Kriterijumi%20za%20ocenu%20повреде%20права%20на%20судјенје%20у%20разумном%20року_0.pdf

Беговић, Б. Лабус, М. Јовановић, А. (2013). *Економија за правнике*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду.

Horizontal facility for Western Balkans and Turkey. *The right to trial within reasonable time under Article 6 ECHR, a practical handbook, prepared by Ivana Roagna, 2018.* Преузето 1.4.2020. <https://rm.coe.int/the-right-to-trial-within-reasonable-time-eng/16808e712c>,

Клајн, И. Шипка, М. (2008). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад : Прометеј.

Лилић, С. (2007). Да ли је уставна жалба ефикасни правни лек са суђење у разумном року? *Анали Правног факултета у Београду.* (2)LV. 67-85.

Манојловић-Андрић, К. Милутиновић, Љ. Андрејевић, С. Родић, В. Кршикапа М. Бајић, М. (2018). *Критеријуми за оцену повреде права на суђење у разумном року*. Преузето 12.3.2020. <https://rm.coe.int/kriterijumi-za-ocenu-povrede-prava-na-sudjenje-u-razumnom-roku/16808c5848>

Министарство правде Републике Србије. *Образложење Закона о заштити права на суђење у разумном року*. преузето 9. 9. 2020.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiNt9jEl9_rAhUIMewKHZKIBYkQFjAAegQIARAB&url=http%3A%2F%2Fwww.mpravde.gov.rs%2Ffiles%2F2-Obrazlozenje%2520zakona%2520o%2520sudjenju%2520u%2520razumnom%2520roku-23.6.2014.doc&usg=AOvVaw3JHp3IJDNqU6rOXBb2H3iz

Одлука Врховног касационог суда Рж гп-22/2014.

Одлука Европског суда за људска права, *предмет Маринковић против Србије*, представка број 5353/11. Извод Одлуке доступан на: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/extref/428a51c1-82ad-3f69-0330-910ae3d6c900&actid=16562®actid=&doctype=supa&latest=false>.

Одлука Европског суда за људска права, *предмет Милуновић и Чекрлић против Србије*, представка број 3716/09 и 38051/09.

Одлука Уставног суда Уж-2700/15.

Одлука Уставног суда Уж-3501/2012.

Повеља о основним правима Европске уније. Преузето 13.5.2020. http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/meoi/Documents/Povelja%20o%20osnovim%20pravima%20EU%20%20Prevod_354037522.pdf.

Предлог Закона о заштити права на суђење у разумном року. Преузето 16.3.2020. http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/predlozi_zakona/92615%20lat.pdf?fbclid=IwAR2WSEkCiP6HbMTlof-Y1WQ_4B37GWUyDD24P5zELypV5_3Kqv4ShzxbTWs

Радовић, М. (2020). Заштита права на суђење у разумном року у стечајном поступку. Преузето 16.3.2020. https://www.researchgate.net/publication/338548856_ZASTITA_PRAVA_NA_SUDJENJE_U_RAZUMNOM_ROKU_U_STECAJNOM_POSTUPKU

Radulović, B. Radović, M. (2020). Bias and Predictability in Judicial Decisions Involving Corporate Restructuring: Evidence from Serbia. *Annals of the Faculty of Law in Belgrade*, 68/2.

Савет Европе. *Европска конвенција о људским правима са изменама предвиђеним Протоколима 11 и 14; с Протоколима 1, 4, 6, 7, 12, 13 и 16*. Преузето 3.9.2020.

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SRP.pdf

Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*. Бр. 98/2016.

Врховни касациони суд. (2015). *Заштита права на суђење у разумном року у судском поступку*. Преузето 20.5.2020. https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/%D0%97%D0%B0%D1%88%D1%82%D0%B8%D1%83_0.pdf

Закон о заштити права на суђење у разумном року. *Службени гласник РС*. Бр. 40. 2015.

Закон о облигационим односима. *Службени гласник СФРЈ*. Бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89. *Службени гласник СРЈ*. Бр. 31/93. *Службени гласник СЦГ*. Бр. 1/2003 - Уставна повеља и *Службени гласник РС*. Бр. 18/2020.

Закон о парничном поступку. *Службени гласник РС*. Бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020.

Закон о стечају. *Службени гласник РС*. Бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018.

Закон о судијама. *Службени гласник РС*. Бр. 116/2008, 58/2009 – одлука УС, 104/2009, 101/2010, 8/2012 – одлука УС, 121/2012, 124/2012 – одлука УС, 101/2013, 111/2014 – одлука УС, 117/2014, 40/2015, 63/2015 – одлука УС, 106/2015, 63/2016 – одлука УС и 47/2017.

Закон о уређењу судова. *Службени гласник РС*. Бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 – др. закон, 78/2011 – др. закон, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 – др. закон, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 – одлука УС, 87/2018 и 88/2018 – одлука УС.

Закон о уставном суду. *Службени гласник РС*. Бр. 109/2007, 99/2011, 18/13-Одлука УС, 40/15 и 103/15.

Prof. Aleksandar Mojašević, LL.D.

Associate Professor,

Faculty of Law, University of Niš

Aleksandar Jovanović,

PhD Student,

Faculty of Law, University of Niš

REASONABLE TIME FRAME IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS: Analysis of Cases from the Judicial Practice of the Commercial Court in Niš

Summary

The Act on the Protection of the Right to a Trial within a Reasonable Time, which took effect in 2016, has created the conditions in our legal system for the protection of the right to a trial within a reasonable time, as one of the fundamental rights guaranteed by the Constitution of the Republic of Serbia and related international documents. Although the legislator does not explicitly provide for the application of this Act in the context of bankruptcy proceedings, it has been used in judicial practice as a mean for the bankruptcy creditors to obtain just satisfaction in cases involving lengthy bankruptcy proceedings and a violation of the right to a fair trial within a reasonable time. The subject matter of analysis in this paper is the right to a trial within a reasonable time in bankruptcy cases. For that purpose, the authors examine the case law of the Commercial Court in Niš in the period from the beginning of 2016 to the end of 2019, particularly focusing on the bankruptcy cases in which complaints (objections) were filed for the protection of the right to a fair trial within a reasonable time. The aim of the research is to examine whether the objection, as an initial act, is a suitable instrument for increasing the efficiency of the bankruptcy proceeding, or whether it only serves to satisfy the interests of creditors. The authors have also examined whether this remedy affects the overall costs and duration of the bankruptcy proceeding. The main finding is that there is an increasing number of objections in the Commercial Court in Niš, which still does not affect the length and costs of bankruptcy. This trend is not only the result of inactivity of the court and the complexity of certain cases but also of numerous external factors, the most prominent of which is the work of some state bodies.

Keywords: *reasonable time, bankruptcy, efficiency, protection of rights.*